

MARIESTAD

Verksamhetsberättelse

Elevhälsans medicinska och psykologiska insatser
läsåret 2021/22

Utbildningsförvaltningen

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	3
2. Förutsättningar	3
2.1 Organisation	3
2.1.1 Ledningsorganisation	3
3. Resurser.....	4
3.1 Elevantal	4
3.2 Tjänster.....	4
4. Verksamhetens innehåll; Mål, resultat och bedömning.....	4
4.1 Elevens inlärningsmiljö ur ett medicinskt och psykologiskt perspektiv.....	4
4.1.1 Vaccinationer	5
4.1.2 Hälsosamtal	5
4.1.3 Stöd i den pedagogiska vardagen.....	6
4.2 Tidiga insatser	6
4.3 Elevtrygghet – se och förstå alla barn.....	8
4.4 Samverkan.....	8
4.5 Dokumentation och kvalitetsutveckling	9
5. Utvecklingsområden för elevhälsans medicinska och psykologiska insatser.....	11

1. Inledning

Elevhälsans medicinska och psykologiska insatser är en del av den samlade barn- och elevhälsan som utgör basen i samhällets skyddsnät för barns och ungdomars hälsa ur ett folkhälsoperspektiv.

Till barn- och elevhälsan i Mariestads kommun hör professionerna skolpsykolog, skolkurator, specialpedagog, skolsköterska och skolläkare. Barn- och elevhälsan ska främst arbeta hälsofrämjande och förebyggande. Grunduppdraget i Skollagen är att tillföra den kompetens i skolan som gör att eleverna uppnår de pedagogiska målen. Utöver barn- och elevhälsans övergripande mål har elevhälsans medicinska och psykologiska insatser riktlinjer och ett tydligt regelverk från Socialstyrelsen.

Elevhälsans medicinska insatser följer upp och fortsätter barnhälsovårdens arbete bland annat genom det nationella vaccinationsprogrammet och basprogram beslutade av utbildningsnämnden.

2. Förutsättningar

2.1 Organisation

Huvudman för elevhälsans medicinska och psykologiska insatser i utbildningsförvaltningen är utbildningsnämnden i Mariestads kommun.

2.1.1 Ledningsorganisation

Elevhälsans medicinska och psykologiska insatser styrs av de styrdokument som omfattar all hälso- och sjukvårdspersonal samt de specifika styrdokument som finns för skolan och dess personal i Mariestads kommun. De medicinska och psykologiska insatserna inom barn- och elevhälsan är en egen verksamhetsgren inom skolan. Vårdgivare är utbildningsnämnden.

Verksamhetschef för elevhälsans medicinska och psykologiska insatser i utbildningsförvaltningen är barn- och elevhälsochefen, som också har det samlade ledningsansvaret enligt Hälso- och Sjukvårdslagen.

Verksamhetschefen har överlåtit det medicinska ledningsansvaret till medicinskt ledningsansvarig skolsköterska och det psykologiska ledningsansvaret till psykologiskt ledningsansvarig skolpsykolog. Skolsköterskorna, skolläkaren och skolpsykologerna utför sina arbetsuppgifter under eget yrkesansvar.

3. Resurser

3.1 Elevantal

Elevantalet för elever som omfattas av elevhälsans medicinska och psykologiska insatser (6 – 20 år) har under läsåret 2021/22 varit drygt 3000 elever (förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola och gymnasiesärskola). Läsårets elevantal har varit ungefär samma som föregående läsår.

3.2 Tjänster

Skolsköterskor har under läsåret arbetat inom elevhälsans medicinska insatser med varierande tjänstgöringsgrad och elevantal, totalt 9,75 tjänster. Fem skolsköterskor har specialistutbildning till barnsjuksköterska, fem har gått utbildningen till distriktssköterska. Skolsköterska med medicinskt ledningsansvar (MLA) är distriktssköterska.

Två skolpsykologer har under läsåret arbetat inom elevhälsans psykologiska insatser, totalt 2,0 tjänster. En av skolpsykologerna är legitimerad psykolog, legitimerad psykoterapeut samt har specialistutbildning i klinisk psykologi. Den andra psykologen är legitimerad psykolog.

Skolläkartjänst är på 20 %. Skolläkaren har mottagning på Lotsen. Skolläkaren är legitimerad läkare inom allmänmedicin.

All personal inom elevhälsans medicinska och psykologiska insatser har adekvat utbildning.

4. Verksamhetens innehåll; Mål, resultat och bedömning

4.1 Elevens inlärningsmiljö ur ett medicinskt och psykologiskt perspektiv

Mål

God fysisk och psykisk hälsa i en bra inlärningsmiljö

Elevhälsans medicinska och psykologiska insatser ska arbeta utifrån kunskap om människans medicinska och psykologiska utveckling, för att främja utveckling eller undanröja hinder för utveckling. Elevhälsans medicinska och psykologiska insatser har en vetenskapligt grundad kunskap för att utreda/undersöka samt åtgärda/behandla individer eller grupper av individer. Arbetet kan ske på tre olika nivåer: organisationsnivå, gruppnivå och individnivå (förändringsprocesser, organisationsutveckling och ledarskap)

4.1.1 Vaccinationer

Vaccinationer ges enligt Socialstyrelsens nationella barnvaccinationsprogram och de som erbjuds i elevhälsans medicinska insatser har en hög anslutning.

I årskurs 2 vaccineras eleverna mot mässling, påssjuka och röda hund, och där har 96,7 % vaccinerats. I årskurs 5 erbjuds alla elever vaccination mot HPV (Humant Papillom Virus), där har 92 % vaccinerats.

I årskurs 8 erbjuds vaccinationen DiTeKi-Booster (difteri, stelkramp, kikhosta). 95,2 % har vaccinerats, några har avböjt och några så kallade ”migrationselever” har ett individuellt vaccinationsprogram. Detta ligger något över riksgenomsnittet för vaccinationstäckning.

Ett mindre antal elever har fått vaccinationer enligt individuellt vaccinationsschema. Dessa elevers vaccinationer innebär ett förberedelsearbete som är mer tidskrävande.

4.1.2 Hälsosamtal

Alla elever ska erbjudas hälsosamtal i nyckelåldrar enligt Socialstyrelsens riktlinjer. De hälsosamtal som erbjuds i elevhälsans medicinska insatser har en hög anslutning. Genom hälsosamtalen ges möjlighet att stimulera/motivera eleverna till att göra egna, positiva val samt identifiera eventuella hälsoproblem. Samtalen är utformade utifrån rådande kunskaper om risk- och friskfaktorer i olika åldrar. Hälsobesök hos skolsköterska erbjuds alla i förskoleklass, årskurs 2, 4, 7 och i årskurs 1 i gymnasieskolan. Utöver hälsobesöken görs kompletterade kontroller, exempelvis av hörsel och syn, samt i samband med utredning av elevs behov av stöd.

Skolläkarbesök har huvudsakligen bestått av kontrollelever, utredningar av hälsoproblem (till exempel tillväxt) och medicinsk del i utredning av elevs behov av stöd. Skolläkaren skriver också intyg för bedömning av aktivitetsbidrag för elever på gymnasiesärskolan samt utför medicinsk bedömning för arbete med hårdplaster för elever på gymnasiets marinteknikprogram.

Förskoleklass

I förskoleklass utförs hälsosamtal enligt basprogrammet för förskoleklass. Inför hälsosamtalet för vårdnadshavarna besvara en hälsoenkät. Hälsosamtalet innefattar screening av hörsel, syn, längd och vikt och har fokus på olika faktorer som påverkar hälsan. I samband med hälsosamtalet görs en genomgång av BVC-sammanfattande journal. För att främja delaktighet i elevens skolvardag delas matbiljetter ut till vårdnadshavare, men under Coronapandemin har inte vårdnadshavarna kunnat besöka skolornas restauranger.

Årskurs 2

Screening av längd och vikt har utförts enligt basprogrammet. Samtal har också fokus på trivsel, kamratrelationer, närvaro och målluppfyllelse.

Årskurs 4

Inför hälsosamtalet i årskurs 4 besvarar eleven en hälsoenkät enskilt eller tillsammans med skolsköterska under hälsosamtalet. Vårdnadshavare fyller också i en hälsoenkät gällande eleven inför hälsosamtalet. Enkäterna utgör samtalsunderlag vid hälsosamtalet. Områden som berörs är bland annat skolsituationen, skärmtid, måendet, sömn-, rörelse- och kostvanor samt närvaro och måluppfyllelse. Möjlighet ges också till enskild hälsoundervisning i det förebyggande och främjande arbetet utifrån frisk- och riskfaktorer och uppmuntran till en sund och hälsosam livsstil.

Årskurs 7

Inför hälsosamtalet i årskurs 7 besvarar eleven en hälsoenkät enskilt eller tillsammans med skolsköterska under hälsosamtalet. Vårdnadshavare fyller också i en hälsoenkät gällande eleven inför hälsosamtalet. Enkäterna utgör samtalsunderlag vid hälsosamtalet. Områden som berörs är bland annat skolsituationen, måendet, sömn-, rörelse- och kostvanor, tobaksvanor, närvaro och måluppfyllelse och detta möjliggör en fördjupad inblick i elevernas trygghet och studiero. Möjlighet ges också till enskild hälsoundervisning i det förebyggande och främjande arbetet utifrån frisk- och riskfaktorer och uppmuntran till en sund och hälsosam livsstil.

Årkurs 1 på gymnasiet

Hälsosamtal erbjuds med fokus på livsstilsfaktorer, trygghet, studiero och motivation för ökad måluppfyllelse och närvaro.

Resultat

Inom elevhälsans medicinska insatser har vaccinationer och hälsosamtal en hög anslutning. Genom hälsosamtalen nås de flesta elever och kan ges individuell hälsoinformation.

4.1.3 Stöd i den pedagogiska vardagen

Skolpsykologer utgör en stödfunktion för pedagoger, skollära och barn- och elevhälsans personal på skolorna. Uppdraget är huvudsakligen förebyggande, konsultativt arbete och att stötta pedagogerna i den pedagogiska vardagen. Under verksamhetsåret har det skett en ökning av såväl åtgärdande som förebyggande insatser.

4.2 Tidiga insatser

Mål

Elevhälsans medicinska och psykologiska insatser ska präglas av tidiga och adekvata åtgärder.

Elevhälsans medicinska och psykologiska insatser ska aktivt bistå elever i behov av/med rätt till särskilt stöd.

All skolfrånvaro ska ha känd orsak. Modellen ”frånvarotrappan” används, vilken syftar till att tidigt identifiera elever som löper risk till hög frånvaro och förhindra detta.

Vid hälsobesöken kan man tidigt identifiera problem eller symptom som kan innebära att eleverna är i behov av insatser. Hälsobesöket utformas så att det utifrån varje elevs

mognadsgrad känns meningsfullt och begripligt för eleven. Eleverna ska ha tillgång till öppen mottagningsverksamhet.

Ett arbete med att tillvarata den information om eleverna som skolsköterskorna får i hälsosamtalen har fortsatt varit framgångsrikt. Det har inneburit att skolsköterskorna återger information från hälsosamtalen på gruppnivå till mentorer och elevhälsoteam. Detta tillsammans med de observationer som skolkurator och specialpedagog gör i klassen bildar en grund för förståelse av elevernas situation i skolmiljön och en möjlighet till tidiga, samordnade insatser.

Resultat

Elever och vårdnadshavare har sökt elevhälsans medicinska insatser för medicinska bedömningar, rådgivning, enklare sjukvårdsinsatser och samtal. Många av dessa besök har varit planerade besök men ett stort antal kontakter har också varit spontanbesök. Uppföljning av remisser och medicinska kontroller har genomförts enligt gällande riktlinjer/samverkan med sjukvården. Till de planerade besöken hör också de så kallade kontrolleleverna. Elevhälsans medicinska insatser träffar dessa elever från någon gång/vecka till en gång/år beroende på hälsoproblemets art. Exempel på kontrollelever är elever med svårigheter i skolsituationen (exempelvis skolfrånvaro), inlärningsproblem, psykosociala problem, neuropsykiatrisk problematik och psykisk ohälsa. Uppföljningen gäller även medicinska frågeställningar, bland annat ryggkontroller, tillväxtproblem, olika smärttillstånd, vaccinationsuppföljning och övervikt/fetma, ätstörning och livsstilsrelaterade problem, vilket också innebär en tätare kontakt mellan elevhälsans medicinska insatser och vårdnadshavare.

Elevhälsans medicinska insatser har handlett skolpersonal i medicinska frågeställningar som rör elever och bistått skolledning i frågor som rör egenvård.

Elevhälsans psykologiska insatser har handlett skolpersonal och skolledning i psykologiska frågeställningar. Antalet utredningar ligger på en oförändrad nivå.

Skolpsykologerna har funnits med som stöd kring övergången från förskola till förskoleklass för ett antal utvalda barn/elever. De som varit aktuella för denna insats har identifierats i samarbete med specialpedagogerna i förskolan.

Elevhälsans psykologiska insatser har strävat efter hög tillgänglighet och att synliggöra och tydliggöra psykologrollen i skolan. Vidare har man verkat för att bygga upp en bra relation med samverkanspartners inom kommunen såsom socialtjänsten och inom regionen såsom barn- och ungdomsmedicin, barn- och ungdomspsykiatri och vårdcentralerna.

Skolpsykologerna har arbetat aktivt med konsultation och handledning till pedagoger, elevhälsokollegor och skolledning samt även bistått socialtjänsten med stöd och råd i olika frågeställningar. Under verksamhetsåret har skolpsykologerna utökat arbetet med reflektionsmöten i syfte att främja tidiga insatser.

Elever och vårdnadshavare har i fortsatt hög utsträckning kontaktat skolpsykolog i frågor som gäller olika vårdgivares ansvar för fortsatt hjälp och stöd.

4.3 Elevtrygghet – se och förstå alla barn

Mål

Elevehälsans medicinska och psykologiska insatser ska medverka till att alla elever känner sig sedda och förstådda.

Varje elev ska känna sig trygg i samband med sitt möte med elevehälsans medicinska och psykologiska insatser. Dess sakkunskap om eleven tas tillvara i skolans inre arbete.

Det hälsofrämjande perspektivet ha ett fokus på en skola för alla och ska lyftas fram i de enskilda elevkontaktarna i syfte att stärka elevens självkänsla, öka elevernas kunskap och medvetenhet om frisk-/riskfaktorer samt stimulera och motivera eleverna till att göra egna medvetna positiva val.

Resultat

Elevehälsans medicinska och psykologiska insatserns hälsofrämjande arbete har genomförts ur ett folkhälsoperspektiv på individ-, grupp- och organisationsnivå och i samverkan med skolans övriga personal. Skolsköterskorna har deltagit i skolornas arbete med planen mot diskriminering och kränkande behandling. Ett exempel på detta är att skolsköterskor på vissa enheter har varit delaktiga i de kamratstödjande aktiviteter som skolorna bedriver. Skolsköterskor ingår även i skolornas krisgrupper, matråd, elevråd och arbetsmiljöronder. Ett arbete med att tillvarata den information om eleverna som skolsköterskorna får i hälsosamtalen har fortsatt varit framgångsrikt. Det har inneburit att skolsköterskorna återger information från hälsosamtalen på gruppnivå till mentorer och elevehälso team. Detta tillsammans med de observationer som skolkurator och specialpedagog gör i klassen bildar en grund för förståelse av elevernas situation i skolmiljön och en möjlighet till tidiga, samordnade insatser.

Barn- och elevehälsans personal arbetar för att främja skolnärvaro enligt utbildningsförvaltningens rutiner.

Hälsodata från hälsoenkäter har sammanställts och återförts till skolorna på grupp- och organisationsnivå.

4.4 Samverkan

Mål

En välfungerande samverkan ska finnas med elevehälsans medicinska och psykologiska insatserns olika samverkansaktörer

Elevhälsans medicinska och psykologiska insatser ska samverka med de aktörer som främjar elevens utveckling. Elevhälsans medicinska och psykologiska insatser har tillsammans med övriga professioner inom barn- och elevhälsan deltagit i Partssamverkanskonferens tillsammans med socialtjänstens barn- och ungdomsenhet. Nära vård barn och unga, SAMBU (samverkan för barn och unga) är en del i regelbunden samverkan mellan skolan och socialtjänsten, tillsammans med vårdcentralernas verksamheter för barn och unga.

Resultat och bedömning

Elevhälsans medicinska och psykologiska insatser har deltagit i olika samverkansmöten gällande elever. Samverkan har skett med många externa samarbetspartners såsom vårdcentraler, barnhälsovården, barnmedicinmottagningen, barn- och ungdomspsykiatri, socialtjänsten, barn- och ungdomshabiliteringen samt regionsjukvården.

4.5 Dokumentation och kvalitetsutveckling

Mål

Elevhälsans medicinska och psykologiska insatser har att följa den lagstiftning som finns och som gäller all personal inom Hälso- och sjukvården.

Elevhälsans medicinska och psykologiska insatser utgör hälso- och sjukvård och ska som all annan hälso- och sjukvård bedrivas så att den uppfyller kraven på *god vård* vilket innebär hög patientsäkerhet, god kvalitet och kostnadseffektivitet.

Personal inom elevhälsans medicinska och psykologiska insatser har att följa utveckling och lagstiftning inom verksamhetsområdet, medverka till kvalitetsutveckling samt att vara förtrogen med hur den lokala avvikelserapporteringen ska utföras.

Årligen ska verksamhetsberättelse och patientsäkerhetsberättelse upprättas.

Resultat och bedömning

Föreskriven ledningsorganisation enligt Socialstyrelsens författningssamling, SOSFS, 2011:9, 3 kap 11 § uppfylls. Patientsäkerhetsberättelse skrivs årligen av verksamhetschef och ledningsansvarig skolsköterska och skolpsykolog.

Journalföring har förts via datajournaler i journalföringssystemet PMO. Dokument scannas in i PMO vilket innebär en samlad digital journal, vilket kvalitetssäkrar arbetet. Åtkomst till PMO loggas och granskas enligt en särskild rutin.

Omvårdnadsepikriser genomförs på elever vid studieövergångar samt för elever som flyttar från kommunen, vilket underlättar informationsöverföring och ökar patientsäkerheten. I samband med epikriserna har ett antal avvikelser identifierats, vilket redovisats i patientsäkerhetsberättelsen.

Medicinskt ledningsansvarig skolsköterska har fortsatt samarbetet med elevhälsans medicinska insatser i Törebodas och Gullspångs kommuner för att genomföra

externkontroll av läkemedels- och journalhantering. Externkontrollerna har genomförts med gott resultat.

Ett ledningssystem för elevhälsans medicinska och psykologiska insatser finns utarbetat, där alla processer är kartlagda och kvalitetssäkrade.

Elevhälsans medicinska och psykologiska insatser omfattar breda kunskapsområden. Detta ställer krav på stor kompetens hos den enskilda yrkesutövaren. Skolläkaren tillhandahåller och tillgodoser sin egen kompetensutveckling inom ramen för det konsultuppdrag som skolläkaruppdraget utförs genom. Yrkesspecifik fortbildning och möten liksom handledning är prioriterade områden för elevhälsans medicinska och psykologiska insatser. Medicinskt ledningsansvarig skolsköterska ingår i ett nätverk för skolsköterskor i Skaraborg och även ett nätverk för medicinskt ledningsansvariga (MLA) i Västra Götaland. Skolpsykologerna är med i nätverk för skolpsykologer i Skaraborg och psykologiskt ledningsansvariga skolpsykologer (PLA).

Fortbildning och kompetensutveckling under året:

Skolsköterskor:

- Medicinskt ledningsansvarig (MLA) skolsköterska har under läsåret deltagit i samordnande skolsköterskors nätverk i Skaraborg
- Regiongemensam informationsdag för MLA och verksamhetschefer
- Kollegial handledning
- Fyra skolsköterskor har deltagit på skolsköterskekongress
- Utbildningsdag kring våld i nära relationer

Skolpsykologerna:

- Skolpsykolognätverk
- Kollegial handledning
- Utbildning i intellektuell funktionsnedsättning

Utöver detta har professionerna deltagit i interna utvecklingsdagar inom barn- och elevhälsan samt kvalitetssäkringsarbete inom verksamhetsområdet.

5. Utvecklingsområden för elevhälsans medicinska och psykologiska insatser

- Bibehålla en god och säker vård med hög kompetens
- Bibehålla en god bemanning inom verksamhetsområdena
- Adekvat kompetensutveckling för personal inom elevhälsans medicinska och psykologiska insatser
- Fortsatt verka för en skola för alla
- Fortsatt utveckling av rutiner och implementera dessa inom verksamheten
- Arbeta systematiskt kring avvikelshantering
- Fortsatt utveckling av det hälsofrämjande och förebyggande arbetet
- Fortsatt utveckla förståelse och bemötande av barn/elever med neuropsykiatriska funktionshinder
- Utveckla kunskapen inom området elever med svag teoretisk begåvning
- Fortsatt tydliggöra och utveckla den rådgivande och stödjande roll som elevhälsans medicinska och psykologiska insatser har i verksamheten
- Fortsatt kvalitetssäkra det uppdrag som elevhälsans medicinska och psykologiska insatser har kopplat till styrdokument såsom lagar, nämnd- och verksamhetsmål, riktlinjer och rutiner

Mariestad 2022-08-09

Stina Lindell
Verksamhetschef
för elevhälsans medicinska och
psykologiska insatser

Karin Reuithe Bengtsson
Skolsköterska med
medicinskt ledningsansvar

Peter Byström
Skolpsykolog med
psykologiskt ledningsansvar